

Політична карта світу – це географічна карта Землі, яка дає територіально-політичну характеристику світу, материків або великих географічних регіонів і відображає розподіл світу на держави, володіння та території.

Динамічність (постійні зміни) – основна властивість політичної карти.

Політична карта є предметом вивчення політичної географії, яка є галуззю економічної та соціальної географії.

Політична карта світу

- Політична карта світу – це географічна карта, на якій зображено всі країни, їх кордони і столиці.

Державний лад і його складники.

▣ **Державний лад країни** – це спосіб організації політичної влади на її території. Його складниками є форми правління та державного устрою. За формою правління країни світу поділяють на республіки і монархії.

Мал. 21. Державний лад

Основні елементи політичної карти світу

Територія – це частина земної поверхні, що має певні просторові межі та географічне положення.

Згідно з нормами міжнародного права на Землі виділяють території трьох видів:

Територія держави

- Перебуває під суверенітетом певної держави і відокремлена від сусідніх територій державним кордоном

Залежні країни і території

- Колонія – повна політична залежність
- Протекторат - мають відносну внутрішню незалежність
- Підопічні території – тимчасово передані ООН під контроль незалежних держав унаслідок виникнення певних політичних умов.

Води відкритого моря

- акваторія
- Територія Антарктиди

Країна – це територія, що має певні кордони, користується державним суверенітетом або перебуває під владою іншої держави.

Держава – це політична організація суспільства з певною формою правління, яка визначає господарство суспільні структури.

Кожна держава є країною, тоді як не кожна політико-географічна країна є державою.

Періоди формування сучасної політичної карти світу.

I період

Античний (стародавній до 5 ст. н.е.)

Давній Єгипет, Давня Греція, Карфаген,
Римська імперія, Месопотамія, Давній Китай,
Давня Індія ...

II період

Середньовічний (5-15 ст. нашої ери)

Феодална роздробленість (Київська Русь,
Московська держава, Візантія, Іспанія,
Португалія, Англія ..)

III період . Колоніальний (15-20 ст.)

1. Перші колоніальні імперії

- Іспанії (в Латинській Америці, Африці)
- Португалії (Бразилія, в Африці)

2. Нові колоніальні імперії:

- Великої Британії (Північна Америка, Австралія, Нова Зеландія, Індія, в Африці)
- Франції (в Африці, Південно-Східна Азія)

1776 – незалежність США

1870, 1871 – об'єднання
Італії і Німеччини

Розвиток капіталізму в
Японії

Зростання колоніальних
імперій Великої Британії та
Франції

IV період. Новітній

I етап (до 1939 р.)

- 1. Переділ німецьких колоній після I світової війни
- 2. Розпад Австро-Угорщини (1918 р.)
- Розпад Турецької Османської імперії
- Створення СРСР (1922 р.)

II етап (1939-сер. 50-х рр.)

- Розкол Німеччини на ФРН, НДР, Західний Берлін (1949 р.)
- Ліквідація Сх. Пруссії (землі до Польщі та СРСР)
- Соціалістичний табір в Європі
- Країни Балтії ввійшли до СРСР (1940 р.)
- Ліквідація японських колоній в Азії
- Створення держави Ізраїль (1948 р.)

III етап (сер. 50-х - сер. 80-х рр.)

- Розпад колоніальних імперій
 - Великої Британії (50-60 рр.)
 - Франції (50-60 рр.)
 - Португалії (1974 р.)
- 1960 р. – «Рік Африки» (17 незалежних держав)

IV етап (з сер. 80-х рр.)

- 1. Об'єднання Німеччини (1990 р.)
- Розпад СРСР на 15 країн (1991 р.)
- Розпад Югославії на 5 країн (1991 р.)
- Розпад Чехословаччини (1993 р.)
- Об'єднання Ємену (1990 р.)
- Продовження деколонізації: Намібія (1990 р.), Мікронезія (1991 р.), Гонконг (1997 р.), Аоминь (Макао) (1999 р.), Східний Тимор (2002 р.)

Україна – держава європейська не тільки за географічним положенням, але і за історичними, етнічними, культурним і духовним корінням.

Республіка – це форма правління, при якій всі вищі органи влади обираються населенням або спеціальною виборчою колегією.

Президентська

- Президент обирається всенародним голосуванням; він очолює уряд країни.
- США, країни Південної Америки та Африки

Парламентська

- Президента обирає парламент або за його участю; він виконує лише представницькі функції; уряд не підзвітний президенту взагалі
- Німеччина, Італія, Індія, Швейцарія.

Президентсько-парламентська

- Президент обирається шляхом усенародного голосування; уряд підзвітний йому, але президент не є членом уряду.
- Франція

Парламентсько-президентська

- Президент обирається шляхом усенародного голосування, але уряд підзвітний в основному парламенту; президент виконує лише представницькі та контролюючі функції.
- Польща, Україна

Монархія – це форма правління, за якої верховна державна влада належить монарху та передається спадково.

У Європі – 12

В Азії – 14

В Африці – 3

В Океанії – 1

**Конституційні (22) -
влада монарха
обмежена**

**Велика Британія, Японія,
Іспанія, Норвегія,
Марокко, Швеція**

**Абсолютні (8) -
влада монарха не
обмежена**

**Бруней, Бахрейн, ОАЕ,
Оман, Катар, Кувейт
Теократичні – Ватикан,
Саудівська Аравія**

Адміністративно-територіальний устрій

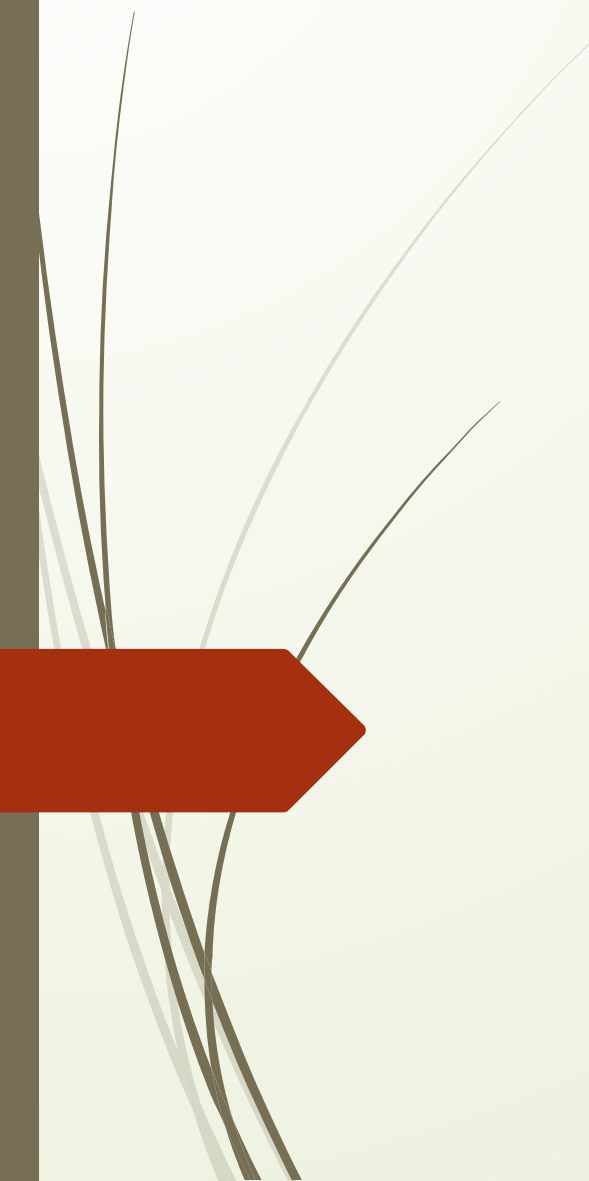

Федеративні
держави
(26)

Унітарні держави
без автономних
одиниць
(168)

Федеративна держава – це держава, яка поділена на адміністративно-територіальні частини (республіки, штати, землі, провінції), наділені певною законодавчою самостійністю. **Наприклад:** Росія, Бельгія, США, Німеччина, Канада, Австрія, Бразилія...

Унітарна держава – це така форма адміністративно-територіального устрою, де органи управління її територіальних одиниць не мають законодавчих повноважень. **Наприклад:** Польща, Румунія, Франція, Угорщина, Словаччина, Японія, Єгипет, Велика Британія, Італія, Україна, Китай, Чилі...

Геополітичне положення країни –
положення держави щодо інших країн з
погляду її загальнополітичних,
економічних і воєнно-стратегічних
інтересів, їхньої масштабності,
стабільності, надійності, перспективності.